LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG

Strategie fir d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Sprooch

Mäerz 2017

Iwwerbléck

1. En 20-Joresplang fir eng Sproochen- a Kulturpolitik ronderëm d'Lëtzebuergescht 4
2. E Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch 4
3. En „Zentrum fir d'Lëtzebuergescht“ 5
4. Verankerung vun der Lëtzebuerger Sprooch an der Verfassung 5
5. Lëtzebuerger Sprooch op EU-Niveau 5

I. De Stellewäert vun der Lëtzebuerger Sprooch stäerken 6

6. Dokumentatioun vun der Sproochegeschicht 6
7. Iwwersetze vu staatlechen Internetsitten op Lëtzebuergesch 6

II. D'Norméierung, de Gebrauch an d'Etude vun der Lëtzebuerger Sprooch virundreiwen 6

8. LOD-Webportal 6
9. Norméierung vun Orthographie a Grammaire 6
10. Helpline fir Froe ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch 6
11. Online-Portal vun de Fërdermoossname fir d'Lëtzebuerger Sprooch 7
12. Ëffentlechkeetsaarbecht vun der Fuerschung 7
13. Kooperatioun mat Universitéiten am Ausland 7
14. Etude zu Jugendsprooch a Jugendkommunikatioun 7

III. D'Léiere vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur fërderen 7

15. Lëtzebuergesch an de Betreiungsstrukturen 7
16. Lëtzebuergesch am Cycle 1 8
17. Lëtzebuergesch als Friemsprooch (LaF) 8
18. Méisproocheg Léiermaterialien 8
19. Obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen an den internationale Grondschoulen 8
20. Literaturconcours fir d'Kannerliteratur 8
21. Ergänzungsmaterial am Beräich vum LaF 9
22. Fërderung vun de Lieskompetenzen 9
23. Optiounscours „Orthographie“ 9
24. Optiounscours „Lëtzebuergesch Kultur a Literatur“ 9
25. Optiounscours „Kreatiivt Schreiwen am Lëtzebuergeschen“ 9
26. Obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen an den internationale Secondaire-Schoulen 9
27. Erweiderung vun der Offer u Lëtzebuergeschcoursen (LaF an Orthographie) an der Erwuessenebildung 10
28. Nei Offer u Sproochcoursen (LaF) fir Persoune mat DPI- a BPI-Statut 10
29. Congé linguistique 10
30. Sproochekenntnisser am sozialen, therapeuteschen a Familljesecteur 11
31. Sproochekenntnisser am Gesondheetssecteur 11

32. Contrat d'accueil et d'intégration 11
33. Lëtzebuerger Integratiouns- a Sozialkohäsiounszenter (LISKO) 11
34. Eeler Leit 11
35. Université de la Grande Région (UniGR) 12
36. Ëffentlechkeetscampagne fir d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Orthographie 12
IV. D'lëtzebuergesch-sproocheg Kultur promouvéieren 12
37. Kulturell Projeten a Lëtzebuerger Sprooch 12
38. En nationalen Dag vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur 12
39. En nationale Präis fir d'Verdéngschter ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch 12
40. Roll vun de kulturellen Instituter an der Opwäertung vum Lëtzebuergeschen als kulturelle Patrimoine 13

Strategie fir d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Sprooch

Eng laangfristeg Sproochen- a Kulturpolitik

D'Regierung erkennt d'Wichtegkeet vun der Lëtzebuerger Sprooch als Kommunikatiouns-, Integratiouns- a literaresch Sprooch un. Och wann et scho vill Moossname gëtt, fir d'Lëtzebuerger Sprooch ze fërderen, wëllt d'Regierung hiert Engagement fir d'Sprooch nach eng Kéier verstäerken. Mee och d'Méisproochegkeet ass eng Charakteristik vu Lëtzebuerg. Nieft dem Lëtzebuergeschen, dem Däitschen an dem Franséische sinn am Alldag nach aner Sproochen am Gebrauch. Zesumme präge si d'Identitéit vun eisem Land an droen e wesentlechen Deel zur sozialer Kohäsioun bäi. Dofir engagéiert sech d'Regierung mat der Promotioun vum Lëtzebuergeschen och gläichzäiteg fir d'Promotioun vun der Méisproochegkeet.

Véier staark Engagementer vun der Regierung

D'Regierung viséiert véier grouss, iwwergräifend Ziler an engagéiert sech konkret fir:

1. de Stellewäert vun der Lëtzebuerger Sprooch ze stäerken;
2. d'Norméierung, de Gebrauch an d'Etude vun der Lëtzebuerger Sprooch virunzedreiwen;
3. d'Léiere vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur ze fërderen;
4. d'lëtzebuergesch-sproocheg Kultur ze promouvéieren.

1. En 20-Joresplang fir eng Sproochen- a Kulturpolitik ronderëm d'Lëtzebuergescht

Well dëst praktesch all d'Beräicher vun der Ëffentlechkeet an och all d'Ministèrë concernéiert, ass d'Regierung der Meenung, datt een sech dofir muss eng eenheetlech Strategie ginn, déi vun alle gedroe gëtt an op déi all hischaffen. D'Festhale vu gemeinsamen an iwwergräifende Richtlinne sollen e kohärente Suivi vun der Lëtzebuerger Sprooch erméiglechen. Dës Strategie fir d'Fërdere vun der Lëtzebuerger Sprooch wäert zesumme mat allen Acteure vun eiser Gesellschaft ausgeschafft ginn, an an engem 20-Joresplang fir d'Fërderung vun der Lëtzebuerger Sprooch festgehale ginn.

2. E Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch

Fir dësen 20-Joresplang auszeschaffen, an der Regierung hiren Engagement fir d'Lëtzebuergescht nach weider ze stäerken, gëtt de Poste vun engem Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch geschafen. Seng Missioun wäert et sinn, d'Ministere vun der Educatioun an der Kultur am Hibléck op d'Promotioun vum Lëtzebuergeschen ze beroden an d'Efforten an deem Beräich vun alle Ministèren an Administratiounen ze koordinéieren. De Kommissär soll ënner anerem de besteeënde Mesuren an Efforten e Kader ginn, d'Kohärenz vun de sproochlechen Iwwerleeungen assuréieren, de Suivi vun de Mesuren institutionaliséieren, an den Dialog tëschent deenen eenzelen Interessenten, déi sech mam Sproochgebrauch, respektiv der Kultur zu Lëtzebuerg beschäftegen, opbauen, koordinéieren an um Liewen halen. De Kommissär gëtt a senger Aarbecht vun engem interministerielle Comité begleet a kann iwwert dee Wee och mat Missioune beoptraagt ginn.

3. En „Zentrum fir d'Lëtzebuergescht"

Ronderëm de Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch gëtt en „Zentrum fir d'Lëtzebuergescht" geschafen. Zu sengen Aufgabe gehéieren d'Etude an d'Norméierung vun der Lëtzebuerger Sprooch an der Sproochesituatioun zu Lëtzebuerg, an d'Sproochpromotioun, souwuel an der Lëtzebuerger Gesellschaft wéi am europäeschen an internationale Kontext. Den Zentrum schafft enk mat den anere Acteuren an deem Beräich (CNL, CNA, Uni Lëtzebuerg, …) zesummen. Seng Mataarbechter wäerte sproochlech a kulturell Experten aus verschiddene Beräicher sinn (Linguistik, Sproochegeschicht, Educatioun, Kultur…).

4. Verankerung vun der Lëtzebuerger Sprooch an der Verfassung

An eiser méisproocheger a multikultureller Gesellschaft huet d'Lëtzebuerger Sprooch e ganz besonnesche Stellewäert: Si ass Kommunikatiouns-, Integratiouns- a literaresch Sprooch zougläich. Dëse Stellewäert gëllt et net nëmmen ze erhalen, mee och ze stäerken. Dofir ass d'Regierung der Meenung, dass d'Lëtzebuergescht als Nationalsprooch an der Verfassung soll verankert ginn.
Gläichzäiteg ass awer och d'Sproochevilfalt e prägnante Facteur vun eiser kultureller Identitéit an dem gesellschaftlechen Zesummenhalt zu Lëtzebuerg. Dofir soll och si an der Verfassung verankert ginn.

5. Lëtzebuerger Sprooch op EU-Niveau

D'Regierung wäert mat den europäeschen Institutiounen Negociatiounen ophuelen, fir mat hinnen en Accord iwwert en „arrangement administratif" ze fannen, esou wéi en an de Conclusioune vun dem EU-Conseil ënnert der Lëtzebuerger Presidence 2005 festgehale gouf.
All Bierger soll esou d'Recht kréien, sech op Lëtzebuergesch un d'europäesch Institutiounen ze adresséieren, an eng Äntwert op Lëtzebuergesch ze kréien.
D'Zil vun der Demarche vun der Regierung ass, datt d'lëtzebuergesch Praxis, wéi se am Gesetz vun 1984 festgehale ginn ass, um EU-Niveau soll applizéiert ginn. Konkret heescht dat, datt d'franséisch Sprooch och weiderhin d'Sprooch vun den offiziellen nationalen an europäeschen Dokumenter wäert bleiwen, an och d'Aarbechtssprooch am Echange tëscht dem Lëtzebuerger Staat an den europäeschen Institutioune soll sinn.

Nieft dësen iwwergeuerdente Mesuren huet d'Regierung eng ganz Rei vun Initiativen ergraff, fir d'Roll vum Lëtzebuergeschen – ëmmer am Kontext vun der méisproocheger Situatioun am Land – an der Gesellschaft ze stäerken. Duerch dee Pak vu Moossname sollen déi véier Ziler erreecht ginn an d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur kohärent an nohalteg geséchert ginn. D'Mesurë cibléieren all Kéier ënnerschiddlech Zilgruppen, souwuel wat de Contenu wéi och wat den Alter ugeet.

I. De Stellewäert vun der Lëtzebuerger Sprooch stäerken

6. Dokumentatioun vun der Sproochegeschicht

D'Archivaarbecht an d'Ausstelle vun de bedeitendste sproochhistoreschen Dokumenter ass eng weider wichteg Aufgab, fir de Stellewäert vum Lëtzebuergeschen an der Sproochevilfalt ze erhéijen. D'Sproochegeschicht vum Land soll mat Hëllef vun Erklärunge visualiséiert ginn, zum Beispill iwwert de Wee vun enger Ausstellung, fir ze weisen, wéi sech eis Sproochesituatioun am Kontext vun der gewuessener a geliefter Méisproochegkeet entwéckelt huet. Zilpublikum sollen esouwuel Awunner vu Lëtzebuerg, Frontaliere wéi och Touriste sinn, déi eppes iwwert eis Sprooch wëlle gewuer ginn.

7. Iwwersetze vu staatlechen Internetsitten op Lëtzebuergesch

Opgrond vum Gewiicht vum Franséischen als wichtegst administrativ Sprooch ginn d'Internetsitte vun de Ministèren an de staatleche Servicer aktuell haaptsächlech, wann net esouguer exklusiv, op Franséisch ugebueden. Fir de Gebrauch vum Lëtzebuergeschen am Kontakt mat de Bierger auszebauen, soll d'Lëtzebuergescht an Zukunft op de staatlechen Internetsäiten eng fest Plaz kréien. Dofir wëllt d'Regierung verschidden Online-Contenuen, déi fir de Grand public relevant sinn, an d'Lëtzebuergescht iwwersetzen.

II. D'Norméierung, de Gebrauch an d'Etude vun der Lëtzebuerger Sprooch virundreiwen

8. LOD-Webportal

De Lëtzebuerger Online Dictionnaire (LOD), deen 2004 vum Kulturministère an d'Liewe geruff gouf, wäert am Laf vun 2018 ofgeschloss ginn an integral, och am Open Data, accessibel sinn. De Virdeel vun engem Online-Dictionnaire ass, datt dëse permanent aktualiséiert ka ginn an esou stänneg op sproochlech Phenomener an Entwécklunge reagéiere kann. Nieft dem Dictionnaire sollen d'Funktiounen um LOD-Webportal weider ausgebaut ginn.

9. Norméierung vun Orthographie a Grammaire

Eng weider Prioritéit ass d'Opschaffen an d'Vermëttlung vu sproochstrukturellen Aspekter vum Lëtzebuergeschen. Heizou gehéieren d'Norméierung vu grapheschen a grammatikaleschen Elementer vun der Sprooch.
Den zukünftege Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch suergt dofir, datt déi Themefelder vun der Lëtzebuerger Orthographie, déi nach net gekläert sinn, sou séier wéi méiglech opgeschafft ginn. Op Basis dovunner hält de Conseil fir d'Lëtzebuerger Sprooch *(Conseil permanent de la langue luxembourgeoise)* eng eenheetlech Orthographie fest, déi am Kader vun engem koordinéierten Text publizéiert gëtt.

10. Helpline fir Froe ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch

De Service vum LOD, dee sproochlech Ënnerstëtzung ubitt fir d'Ëffentlechkeet (Hëllef iwwer SMS, Telefon oder E-Mail) wéi och fir d'Verwaltungen (Iwwersetzungen, Verbesserungen, Wuertlëschten), gëtt weider gefërdert.

11. Online-Portal vun de Férdermoossname fir d'Lëtzebuerger Sprooch

De Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch suergt fir d'Veröffentlechung vun enger kompletter Bestandsopnam vun de Moossname fir d'Lëtzebuerger Sprooch. Et gëtt eng national Plattform geschafen, wou all Formatiounen, Projeten a finanziell Hëllefe veröffentlecht ginn.

12. Ëffentlechkeetsaarbecht vun der Fuerschung

Wëssenschaftlech a qualitativ Informatiounen iwwer d'Sproochesituatioun zu Lëtzebuerg mussen op eng verständlech Manéier fir d'breet Ëffentlechkeet opbereet ginn. Duerch eng direkt Kooperatioun tëschent dem „Zentrum fir d'Lëtzebuergescht" an dem „Institut fir lëtzebuergesch Sprooch- a Literaturwëssenschaft" vun der Uni Lëtzebuerg gi Fuerschungsanalysen an -resultater no bausse gedroen. Esou gi Synergië geschafen, fir d'Fuerschung zu der Lëtzebuerger Sprooch an der Literatur méi siichtbar ze maachen a besser an der Gesellschaft ze verankeren.
Reegelméisseg Virliesungsreie mat Virträg ronderëm spezifesch Themen aus dem Beräich vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur ginn dem interesséierte Public d'Méiglechkeet, d'Sproochfuerscher an -experten ze begéinen a sech mat hinnen auszetauschen.

13. Kooperatioun mat Universitéiten am Ausland

Och op universitairem Niveau gi Férdermoossname fir d'Lëtzebuerger Sprooch lancéiert. Mam „Institut fir lëtzebuergesch Sprooch- a Literaturwëssenschaft" vun der Uni Lëtzebuerg existéiert hei am Land eng Fuerschungsequipe, déi sech mat ganz spezifeschen Elementer vun der Sprooch an der Kultur auserneesetzt a reegelméisseg interessant Donnéeë liwwert. Kooperatioune mat Universitéiten am Ausland ginn erhalen a wa méiglech ausgebaut (z.B. Center for Luxembourg Studies zu Sheffield). Eng besonnesch Bedeitung kënnt dobäi der Kooperatioun mat Universitéiten an der Groussregioun zou.

14. Etude zu Jugendsprooch a Jugendkommunikatioun

Déi nei technologesch a kommunikativ Méiglechkeeten, wéi SMSen a sozial Netzwierker, hunn de Gebrauch vun der lëtzebuergescher Schrëftsprooch erhéicht, och a virun allem bei der Jugend. Dofir ass et vun Interessi, de Jonken hir reell schrëftsproochlech Praktiken aus dem Alldag méi genee ënnert d'Lupp ze huelen. Eng grouss ugeluechten Etude soll Abléck bréngen, wéi d'Jugend als *digital natives* schreift an allgemeng kommunizéiert, am Kontext vun hiren technologeschen a méisproochege Kompetenzen. Unhand vun engem Documentaire sollen op méi uspriechbar Aart a Weis d'Aspekter vu Jugendsprooch a Jugendkommunikatioun vermëttelt ginn.

III. D'Léiere vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur férderen

<u>**Am Klengkandberäich**</u>

15. Lëtzebuergesch an de Betreiungsstrukturen

D'Fachleit bestätegen, datt kleng Kanner Sproochen op eng natierlech an intuitiv Manéier léieren. D'Regierung wëllt dës formidabel Chance notzen a féiert e Programm fir eng méisproocheg Erzéiung fir Kanner vun 1 bis 4 Joer an. Vu September 2017 u gëtt an alle Crèchen a Betreiungsstrukturen, déi CSA-Déngschtleeschter sinn, souwuel Lëtzebuergesch wéi och Franséisch geschwat. Qualifizéiert a speziell ausgebilten Erzéier féieren d'Kanner spilleresch un déi zwou Sproochen erun, woubäi si dem Alter an den individuelle Besoine vun deene ganz Klenge Rechnung droen. Esou kommen déi kleng friemsproochlech Kanner systematesch a Kontakt mat der Lëtzebuerger Sprooch, wat hinnen hëlleft,

sech an déi Lëtzebuerger Gesellschaft ze integréieren a spéider an der Grondschoul op Däitsch liesen a schreiwen ze léieren.

An der Grondschoul

16. Lëtzebuergesch am Cycle 1

D'Lëtzebuerger Sprooch behält déi wichteg Plaz, déi si och elo schonn am Cycle 1 vun der Grondschoul (Éducation précoce an Éducation préscolaire) huet. Fir d'Léierpersonal a sengen Efforten ze ënnerstëtzen, gëtt d'Léierwierk „Lëtzebuergesch an der Spillschoul" fir de spillereschen Ëmgank an déi éischt (schoulesch) Erfarunge mam Lëtzebuergeschen am Cycle 1 iwwerschafft. Didaktesch a pädagogesch Methode ginn un d'Sproocherealitéit vum Land ugepasst. Zousätzlech ginn „*best practices*"-Fichen erstallt.

17. Lëtzebuergesch als Friemsprooch (LaF)

Et ginn e Programm a passend Léiermaterialien ausgeschafft fir „Lëtzebuergesch als Friemsprooch" bei jonke Kanner ze enseignéieren. Am Mëttelpunkt steet d'Entwécklung vu mëndleche Kompetenzen (rezeptiv an aktiv), mat Hëllef vu flottem Billermaterial an Audioopnamen. No enger Pilotphas an der *École Internationale de Differdange* an an de *Classes étatiques* vun den DPI-Strukture gëtt d'Material systematesch fir all d'Klassen an der Grondschoul entwéckelt.

18. Méisproocheg Léiermaterialien

Fir d'Rentrée 2017-2018 ginn an der Grondschoul en iwwerschaffte Programm fir d'Lëtzebuergescht an eng Rei nei, méisproocheg asetzbar Materialien agefééiert. Dës vum Educatiounsministère ausgeschaffte Materialie kënne souwuel eenzel an de verschiddene Sproochecoursen (Däitsch, Franséisch, Lëtzebuergesch) agesat ginn, wéi och hëllefen, allgemeng d'Reflexioun an d'Diskussioun iwwer Sproochen unzereegen. D'Materialien erméiglechen en differenzéierten Ëmgang mat de Sproochen a si vilfälteg an de Klassen asetzbar: Ureege vu Spriechuläss bei de Kanner, éischte Kontakt mam Wuertschaz a Sproochtraining, Entdeckung vun der Sprooch am ëffentleche Raum (Identifizéiere vu Sprooch op de Schëlter, …), Begleetmaterial fir Schreif- a Lieskompetenzen am Kader vun der Alphabetiséierung ze fërderen, ….

19. Obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen an den internationale Grondschoulen

D'Lëtzebuerger Sprooch ass e wichtege Facteur fir d'Zesummeliewen an eiser Gesellschaft. Dofir soll och jiddwer Jonken, deen zu Lëtzebuerg eng international Schoul besicht, an sengem schoulesche Parcours kënne Lëtzebuergesch léieren. Dat iwwerschafftent Gesetz iwwer d'Privatschoule wäert dofir d'Obligatioun fir all international Schoulen aféieren, Lëtzebuergeschcoursë fir sämtlech Schüler an hir Programmer opzehuelen. Den Educatiounsministère schafft e kohärent Konzept fir déi Coursen aus.

20. Literaturconcours fir d'Kannerliteratur

An de leschte Joren ass am Beräich vun der Kannerliteratur vill zu Lëtzebuerg entstanen, vun etabléierten hin zu Nowuess-Auteuren, déi an der Lëtzebuerger Sprooch schreiwen. Fir d'lëtzebuergesch Auteuren nach méi präsent an der Educatioun ze maachen an eng gewëssen Aktualitéit an den Thematiken ze garantéieren, gëtt e Literaturconcours an d'Liewe geruff, iwwer deen neit Textmaterial an Optrag gi gëtt. Zousätzlech ginn d'Geschichten op enger digitaler Plattform ugebueden, wou een zum Beispill duerch Liesunge vun den Auteure selwer och d'Héierverstoe kann op authentesch Weis üben.

Am Lycée

21. Ergänzungsmaterial am Beräich vum LaF

Och am Enseignement secondaire an am Enseignement secondaire technique gi weider Ressourcen a Mesurë geschafen, fir Lëtzebuergesch als Friemsprooch (LaF) nach méi zilorientéiert ze enseignéieren. D'Léierwierk *Wat gelift* vun 2011, dat de Volet LaF speziell fir Jugendlecher am Teenager-Alter viséiert, gëtt iwwerschafft an ergänzt.

22. Fërderung vun de Lieskompetenzen

Duerch d'Opschaffe vu bekannte Lëtzebuerger Texter sollen am Lycée literaresch Kenntnesser an doriwwer eraus allgemeng Lieskompetenze vermëttelt ginn. Dat 2014 publizéiert Liesbuch *Lies de bal* mat flotte klasseschen a modernen Texter gëtt konzeptuell iwwerschafft an duerch eng didaktesch Dimensioun erweidert. Et gi *Fiches pédagogiques* entwéckelt, déi dem Léierpersonal hëllefen, Hannergrondinformatiounen zu den Texter, Auteuren an den thematesche Schwéierpunkter opzebereeden.

23. Optiounscours „Orthographie"

Och am Beräich vun der norméierter Schrëftsprooch, der Orthographie, ginn nei Offere geschafen. An Zukunft gëtt all interesséierte Schülerinnen a Schüler en Optiounscours „Lëtzebuergesch Orthographie" an hire jeeweilege Lycéeën ugebueden. D'Lëtzebuergesch-Enseignantë wäerten dës Coursen als Optiounsfach – et kann een also net doduerch duerchfalen – ubidden a weisen, datt dat Lëtzebuergescht am Fong guer net esou komplizéiert ass, wéi vläicht gemengt gëtt.

24. Optiounscours „Lëtzebuergesch Kultur a Literatur"

Kulturell Inhalter sollen am Lycée a Form vun Optiounscoursë vermëttelt ginn. Dofir schafft den Institut fir lëtzebuergesch Sprooch- a Literaturwëssenschaft vun der Uni Lëtzebuerg eng Ringvorlesung aus, déi sech mat de Piliere vun der Lëtzebuerger Kulturgeschicht - vu fréier bis haut - befaasst. Zum enge gëtt dëse Cours an der Formatioun vum *Master in Secondary Education* ageféiert, fir den zukünftegen Enseignanten zentral Wëssensfelder aus dem Beräich vun der Lëtzebuerger Literatur, dem Theater, der Mediegeschicht mat Film, Radio a Kino, souwéi och der Sproochegeschicht ze vermëttelen. Zum anere gi vum Educatiounsministère fir en Optiounscours „Lëtzebuergesch Kultur a Literatur" an de Lyceeë *Fiches pédagogiques* ausgeschafft, mat Hëllef vun deenen sech d'Léierpersonal inhaltlech Schwéierpunkte wiele kann.

25. Optiounscours „Kreatiivt Schreiwen am Lëtzebuergeschen"

Fir eege kreativ Produktioune vun de Schülerinnen a Schüler ze fërderen, gëtt en Optiounscours „Kreatiivt Schreiwen am Lëtzebuergeschen" an de Lycéeën ugebueden. Duerch geziilten Input vu Lidder, Texter an och Poetry Slams, déi vu bekannten an awer och vun Nowuesskënschtler op Lëtzebuergesch produzéiert ginn, sollen déi Jonk aktiv mat neien Textzorten a Kontakt kommen, ugereegt ginn, um *creative writing* deelzehuelen a sech informell mat der lëtzebuergescher Schrëftsprooch auserneesetzen. Den Input vun den Enseignantë kann dobäi duerch professionell Hëllef vun de lëtzebuergesche Schrëftsteller, Schauspiller a Museker ergänzt ginn.

26. Obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen an den internationale Secondaire-Schoulen

Genee wéi fir d'Grondschoulen (cf. Mesure 19) gëtt och fir d'international Secondaire-Schoulen d'Obligatioun ageféiert, Lëtzebuergeschcoursë fir all Schüler an hir Programmer opzehuelen.

An der Erwuessenebildung

27. Erweiderung vun der Offer u Lëtzebuergeschcoursen (LaF an Orthographie) an der Erwuessenebildung

E weidere Schwéierpunkt ass d'Férderung vum Lëtzebuergeschen an der Erwuessenebildung. An de leschte Joren ass d'Offer, mee och d'Demande fir Lëtzebuergeschcoursen (Lëtzebuergesch als Friemsprooch an Orthographie) bedeitend an d'Luucht gaangen. Dofir ginn d'Offere landeswäit nach weider ausgebaut an et gi méi Ressourcen zur Verfügung gestallt, an zwar op verschiddenen Niveauen:

- Ausbildung vu Formateuren. D'Formatioun „Lëtzebuerger Sprooch a Kultur", déi vum *Institut national des Langues* (INL) a vum Institut fir lëtzebuergesch Sprooch- a Literaturwëssenschaft vun der Uni Lëtzebuerg ugebuede gëtt, gëtt nach weider promouvéiert, fir datt méi fachlech kompetent Formateure kënnen ausgebilt ginn.
- Ausbau vun der landeswäiter Offer vu Lëtzebuergeschcoursen, och a weidere Gemengen (Lëtzebuergesch als Friemsprooch an Orthographie), doduerch, datt méi Formateure vum INL an dem *Service de la formation des adultes* vum Educatiounsministère rekrutéiert ginn;
- Verbesserung vum didaktesche Material. No dem „Schwätzt Dir Lëtzebuergesch – A1", dat vum INL konzipéiert gouf, kënnt fir d'Rentrée 2017-2018 de Band „Schwätzt Dir Lëtzebuergesch –A2" eraus.

28. Nei Offer u Sproochcoursen (LaF) fir Persoune mat DPI- a BPI-Statut

Fir den erwuessene Leit, déi duerch déi rezent Flüchtlingsstréim op Lëtzebuerg koumen, d'Integratioun an eis Gesellschaft ze vereinfachen, gëtt vum *Service de la Formation des Adultes* vum Educatiounsministère eng *Intégration linguistique* an d'Lëtzebuergescht ugebueden. An dësem Cours, deen aus 4 Seancë vu jeeweils 2 Stonne besteet an an de *Structures de premier accueil* stattfënnt, gëtt de Leit déi méisproocheg Situatioun zu Lëtzebuerg erkläert a mam Outil *100 Wierder Lëtzebuergesch* eng éischt Aféierung an d'Lëtzebuergescht gemaach, fir d'Kommunikatioun mat der Gesellschaft ze férderen. Fir déi Coursë vun der *Intégration linguistique* ze assuréieren, ginn am *Service de la Formation des Adultes* 3 nei Poste geschafen.

29. Congé linguistique

Den «Congé linguistique» ass e Spezialcongé vun 200 Stonne pro Beruffsliewen, deen et de Salariéë vun allen Nationalitéiten (souwéi och den Independanten an deenen, déi e liberale Beruff ausüben) erméiglecht, d'Lëtzebuerger Sprooch ze léieren, respektiv ze perfektionéieren, fir sech besser kënnen an eis Gesellschaft ze integréieren.
Déi betraffe Salariéë mussen eng Demande un hire Patron maachen, deen säin Avis doriwwer ofgëtt. Duerno hu si, pro Stonn Congé, e Recht op ee Lounausgläich, deen dem Stonneloun entsprécht. Dëse Lounausgläich gëtt vum Patron bezuelt, deen da 50% dovunner vum Staat rembourséiert kritt. Déi Leit, déi als Independant schaffen, respektiv e liberale Beruff ausüben, hunn e Recht op e Lounausgläich vu 50% vun engem Referenzmontant, deen als Basis gedéngt huet, fir dee leschten „exercice cotisable". An deenen zwee Fäll dierf de Remboursement ee Véierel vum Stonneloun vum onqualifizéierte Mindestloun net depasséieren.
D'Formatioune vun der Lëtzebuerger Sprooch, déi zu Lëtzebuerg respektiv am Ausland ugebuede ginn, sinn eligibel fir d'Accordéiere vum « Congé linguistique ». Wann de Patron decidéiert, op eegen Initiativ Lëtzebuergeschcoursen ze organiséiere fir seng Mataarbechter, huet den Aarbechtsministère e Budgetskredit, fir sech kënnen un den Organisatiounsfraisen ze bedeelegen.

30. Sproochekenntnisser am sozialen, therapeuteschen a Familljesecteur

Fir agreéiert respektiv konventionéiert Strukturen, déi am sozialen, therapeuteschen a Familljesecteur täteg sinn, gesinn d'Gesetz (*loi modifiée du 8 septembre 2008, réglant les relations entre l'État et les organismes œuvrant dans les domaines social, familial et thérapeutique*) an déi dozougehéiereg *Règlements d'exécution* spezifesch Konditioune fir d'Sproochekenntnisser vir. Esou mussen de *Chargé de direction* an d'Personal vun deene Strukture beleeën, datt si sech op Lëtzebuergesch an op d'mannst an enger zweeter vun deenen dräi *Langues usuelles* ausdrécke kënnen. Kënnen déi Sproochekenntnisser net beluecht ginn, da kann de Familljeminister den Agrement mat der Konditioun verbannen, datt déi betreffend Leit eng *Formation en cours d'emploi* musse maachen, fir déi Sproochen ze léieren.

31. Sproochekenntnisser am Gesondheetssecteur

Dokteren, Psychotherapeuten an Apdikter, grad ewéi déi reglementéiert Gesondheetsberuffer musse laut Gesetz déi 3 administrativ Sprooche vum Grand-Duché, dorënner also och Lëtzebuergesch, verstoen oder sech engagéieren, fir sech déi néideg Kenntnisser an dëse Sproochen nodréiglech unzëeegnen.
De Gesondheetsminister huet d'Recht, d'Sproochekenntnisser duerch de Collège médical iwwerpréiwen ze loossen.
Vill Efforte ginn elo schonn an de verschiddene Spideeler gemaach, fir Lëtzebuergeschcoursë fir hiert Personal unzebidden. Dës Coursen hu generell e grousse Succès.
Donieft ass de Ministère am Gaang ze iwwerleeën, zesumme mat der *Fédération des hôpitaux luxembourgeois* (FHL) an dem Collège médical, wéi dës Offer nach kann erweidert ginn.

32. Contrat d'accueil et d'intégration

Den OLAI (*Office luxembourgeois de l'accueil et de l'intégration*) proposéiert allen auslännesche Residenten, déi eng Openthaltsgeneemegung hunn an déi sech laangfristeg zu Lëtzebuerg etabléiere wëllen, e *Contrat d'accueil et d'intégration* ofzeschléissen. Domat engagéiert de Staat sech ënner anerem, fir deene Leit e Sproochecours an op d'mannst enger vun den dräi Sprooche Lëtzebuergesch, Franséisch an Däitsch souwéi och e Cours an der *Instruction civique* unzebidden, fir hir Integratioun an d'Lëtzebuerger Gesellschaft an an den Aarbechtsmarché ze vereinfachen.

33. Lëtzebuerger Integratiouns- a Sozialkohäsiounszenter (LISKO)

Am Juni 2016 ass e Lëtzebuerger Integratiouns- a Sozialkohäsiounszenter (LISKO) an d'Liewe geruff ginn, deem seng Missioun dora besteet, an Zesummenaarbecht mam OLAI d'Integratioun vun deene Persounen, deenen internationale Schutz zouerkannt ginn ass (*bénéficiaires de protection internationale*, BPI), d'Integratioun an d'Lëtzebuerger Gesellschaft, a besonnesch an hirer Regioun, ze erliichteren. Déi betreffend Leit ginn an enger Partie Demarchë begleet, dorënner och an hiren Efforten, fir Sproochen ze léieren.

34. Eeler Leit

Och fir déi eeler Leit kann d'Sproochesituatioun zu Lëtzebuerg eng Erausfuerderung sinn. Fir hinnen den Informatiounszougang ze erliichteren, ginn eng ganz Partie Broschüren an Internetsitten an den dräi Sprooche Lëtzebuergesch, Däitsch a Franséisch ugebueden. Et ginn den eelere Persounen och Lëtzebuergeschcoursen offréiert. Etuden iwwer d'Integratioun vun eelere Leit mat Migratiounshannergrond sollen ausserdeem hëllefen, den net-Lëtzebuerger Residenten d'Integratioun an eis Strukture fir den drëtten Alter ze erliichteren.

35. Université de la Grande Région (UniGR)

D'Université de la Grande Région (UniGR) regruppéiert fënnef Regiounen a sechs Universitéiten (Saarland, Léck, Lëtzebuerg, Loutrengen, Kaiserslautern an Tréier) a bitt d'Méiglechkeet, an den dräi Sproochen Däitsch, Franséisch a Lëtzebuergesch ze studéieren an ze recherchéieren. Domat offréiert d'UniGR e méisproochegen an interkulturelle Kontext, deen sech exzellent eegent, fir d'Méisproochegkeet ze förderen an Etuden iwwer de grenziwwerschreidende Spoochegebrauch ze maachen.

<u>An der breeder Ëffentlechkeet</u>

36. Ëffentlechkeetscampagne fir d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Orthographie

De Wëlle fir korrekt Lëtzebuergesch ze schreiwen ass an der Lescht an der Lëtzebuerger Gesellschaft ëmmer méi heefeg ëffentlech geäussert ginn. Dofir huet den Educatiounsministère am Januar 2017 eng grouss ugeluechten Orthographie-Campagne lancéiert. Nom Enn vun der Campagne ginn der breeder Ëffentlechkeet verschidde Materialie gratis zur Verfügung gestallt, mat deene jiddwereen no senge Besoine verschidden Niveaue vun der Orthographie ka léieren:

- eng <u>Online-Plattform</u>, op där déi wichtegst Reegelen op eng einfach Aart a Weis kapitelweis virgestallt ginn;
- <u>eng digital Broschür,</u> déi dat ganzt Reegelwierk virstellt. Si wäert am Mäerz och als Print-Versioun op ausgewielte Plazen am Land ausgeluecht ginn.

IV. D'lëtzebuergesch-sproocheg Kultur promouvéieren

37. Kulturell Projeten a Lëtzebuerger Sprooch

Sprooch a Kultur gehéieren enk zesummen. D'Lëtzebuerger Sprooch ass fest am Kulturliewen zu Lëtzebuerg verankert, mee och d'Sproochevilfalt huet hir fest Plaz am kulturellen Agenda. Kulturell Projeten, déi vun Associatiounen oder private Persounen initiéiert ginn an d'Lëtzebuerger Sprooch an d'Sproochevilfalt zu Lëtzebuerg förderen, ginn iwwer de Kulturministère duerch direkt Subventioune finanziell ënnerstëtzt.

38. En nationalen Dag vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur

D'Lëtzebuerger Sprooch a kulturell Evenementer sinn Deel vun eisem Alldag. Fir d'Sproochbewosstsinn am Lëtzebuergeschen ze förderen a mat alle Bierger de sproochlechen a kulturelle Räichtum an eisem Land an de Mëttelpunkt ze stellen, gëtt en nationalen Dag vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur an d'Liewe geruff. Ob Musek, Literatur, Theater oder Film, all interesséiert Leit sollen deen Dag op d'Vilfalt an deene Beräicher opmierksam gemaach ginn.

39. En nationale Präis fir d'Verdéngschter ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch

Initiativen a ganz ënnerschiddleche Beräicher kënnen nohalteg zur Förderung vun der Lëtzebuerger Sprooch an dem Sproochbewosstsinn bäidroen. Fir esou Bäiträg ze encouragéieren, gëtt e Präis an d'Liewe geruff, deen all zwee bis dräi Joer eng Persoun – en Auteur, en Editeur, e Wëssenschaftler, e Museker, asw. – fir seng Verdéngschter ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch auszeechent.

40. Roll vun de kulturellen Instituter an der Opwäertung vum Lëtzebuergeschen als kulturelle Patrimoine

D'kulturell Instituter, déi mam Gesetz vun 2004 geschafe goufen, spillen eng wichteg Roll am Erhalen, Opwäerten an Archivéiere vun eisem Patrimoine, och an der Lëtzebuerger Sprooch. Si ginn encouragéiert, dëse Patrimoine verstäerkt an d'Vitrinn ze stellen, an dem Public, a besonnesch de Schoulen, accessibel ze maachen, duerch Verëffentlechungsprojeten op Lëtzebuergesch a Verbreeden an de Schoul- an ëffentleche Bibliothéiken. Et gëtt och weider un Unterrechtsmaterialie fir Schoule geschafft, zum Beispill am Beräich vun der Literatur (opgrond vun der Anthologie *Literaresch Welten*) oder am Beräich vun der Musek (*De Litty* vum CEDOM (BNL)).